

Kunnskapsdepartementet /
Universitets- og høyskolelovutvalget

Dato: 29.05.2019
Vår ref.: 2019/5702

Innspill til Universitets- og høyskolelovutvalget om læringsmiljø og eksamen

Universitetet i Oslo viser til det pågående arbeidet med revisjon av universitets- og høyskoleloven og sender med dette innspill til utvalget om følgende tema:

1. Organiseringen av læringsmiljøutvalget
2. Studenters vern i varslingssaker
3. Behov for midlertidig skjerming av saker for offentlig innsyn
4. Rett til fri ved andre religiøse høytidsdager

Forslagene har vært spilt inn tidligere i forbindelse med høringene om henholdsvis forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven (brev til Kunnskapsdepartementet 22. november 2018) og forslaget til ny lov om tros- og livssynssamfunn (brev til Kulturdepartementet med kopi til Kunnskapsdepartementet 3. januar 2018).

1. Organiseringen av læringsmiljøutvalget

Dagens organisering av UiOs læringsmiljøutvalg følger uh-loven § 4-3 tredje ledd; det er plassert på institusjonsnivå og satt sammen slik loven krever. Dette harmonerer imidlertid ikke fullgodt med UiOs organisering av læringsmiljøarbeidet.

UiO har en desentralisert styringsmodell der ansvaret for læringsmiljø saker ordinært håndteres av fakultetene og instituttene. Sakene handler ofte om lokale forhold og går på tvers av utdannings-, personal- og eiendomsforvaltningen. Sakene som etter uh-loven faller inn under læringsmiljøutvalgets arbeidsområde håndteres derfor på et lavere nivå i organisasjonen, og det hadde vært mer hensiktsmessig om læringsmiljøutvalget kunne organiseres tilsvarende.

På institusjonsnivå er det stor grad av sammenfall mellom læringsmiljø sakene og de utdanningspolitiske sakene som behandles i utdanningskomiteen, universitetsledelsens rådgivende organ i utdanningssaker. Med dagens krav til sammensetning av et institusjonelt læringsmiljøutvalg kan UiO imidlertid ikke ha et felles utvalg for disse sakstypene.

Lovens detaljerte krav til organisering og sammensetning av læringsmiljøutvalget slår uheldig ut for de store institusjonene. Kravene til et partssammensatt læringsmiljøutvalg på institusjonsnivå

Rektor

Postadr.: Postboks 1072 Blindern, 0316 Oslo
Kontoradr.: Lucy Smiths hus,
Problemveien 7, 9. et., 0313 Oslo

Telefon: 22 85 63 03
Telefaks: 22 85 44 42
postmottak@admin.uio.no
www.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

harmonerer dårlig både med behovet for å se utdannings- og læringsmiljøpolitiske saker i sammenheng og med de konkrete læringsmiljøsakenes lokale tilknytning.

2. Studenters vern i varslingsaker

UiO mener at studenters lovmessige vern ved varsling bør styrkes og viser også til høringsuttalelsen til Arbeids- og sosialdepartementet om NOU 2018:6 *Varsling – verdier og vern*.

Det er viktig å se bestemmelsene i arbeidsmiljøloven i sammenheng med de øvrige bestemmelsene som regulerer studier og studenter i universitets- og høyskoleloven. Deler av arbeidsmiljøloven gjelder for studenter når de er i en arbeidslignende situasjon, men studentene er ikke omfattet i den øvrige studiesituasjonen. Studenter kan gjennom studiet gå ut og inn av ulike roller og ulike arbeidslignende situasjoner, blant annet i forbindelse med obligatorisk undervisning, praksis eller feltarbeid. UiO ser derfor at det kan oppstå vanskelige avgrensninger i forhold til hvilken situasjon eller i hvilken rolle en student har når vedkommende oppdager kritikkverdige forhold.

UiO har gjennom Si fra-systemet for studenter (etablert i 2013) lagt til rette for at studentene kan klage på alle sider ved læringsmiljøet og varsle om kritikkverdige forhold. Studenter som varsler kan imidlertid være særlig utsatt, og lovverket bør derfor sikre at de er omfattet av regler for varsling og vern mot gjengjeldelse etter forsvarlig varsling til institusjonen i alle typer kritikkverdige forhold. Dette bør også gjelde for ph.d.-kandidater som ikke er ansatt ved institusjonen.

UiOs studentombud melder at cirka halvparten av studentene som henvender seg dit velger ikke å melde fra til institusjonen. Studenttillitsvalgte og saksbehandlere i Si fra-mottakene har blant annet meldt om studentenes frykt for negative konsekvenser, for lang saksbehandlingstid og for uønsket medieeksponering som noen av årsakene for ikke å varsle.

3. Behov for midlertidig skjerming av saker for offentlig innsyn

Saksbehandlere i Si fra-mottakene opplever stor pågang fra journalister. Håndteringen av innsynsbegjæringer forstyrrer saksbehandlingen i saker hvor det er viktig at færrest mulig blir involvert for å bevare konfidensialitet. Vi har eksempler på saker hvor innsynsbegjæringer utgjør majoriteten av dokumentene og saker hvor flere avgjørelser om innsynsbegjæringer har blitt påklaget til felles klagenemnd. Det er krevende å trygge studentene på at saker blir behandlet konfidensielt, samtidig som de kan oppleve å gjenkjenne sakene i media.

Studenter som varsler om brudd på forskningsetikk og uredelighet blir særlig sårbare da saker etter ny forskningsetikklov er offentlige etter avsluttet behandling. Den nye forskningsetikkloven gir imidlertid anledning til utsatt innsyn til saken er ferdigbehandlet (jf. lovens § 11), noe som sørger for at saken kan opplyses og bli konkludert før saken blir gjenstand for offentlig innsyn. Det er krevende å forklare studentene det ulike regelverket og den ulike saksgangen som gjelder for de ulike varslingstypene, og UiO ønsker at det samme regelverket som i forskningsetikkloven skal gjelde for alle studentenes varslinger.

På dette grunnlaget oppfordrer vi Kunnskapsdepartementet til å se lovverket som gjelder varsling om kritikkverdige forhold og brudd på forskningsetikk og uredelighet i sammenheng med regelverket som gjelder studenter, slik at studentene kan sikres et sterkere vern og en forsvarlig prosess når de sier fra om kritikkverdige forhold.

4. Rett til fri ved andre religiøse høytidsdager

Lovforslaget innebærer at studenter som har andre religiøse høytidsdager enn de offentlige helligdagene, har rett til fri fra obligatorisk undervisning i opp til to selvvalgte dager hvert år i forbindelse med høytider etter vedkommendes religion. UiO støtter intensjonen med forslaget, men den delen som gjelder studenter bør presiseres.

Gyldig fravær fra obligatorisk undervisning krever administrasjon fra universitetets side. For at disse søknadene skal kunne ivaretas på en god måte, mener vi at søknadsfristen bør falle sammen med den ordinære søknadsfristen for tilrettelegging. Ved UiO er fristene 1. februar for vårsemesteret og 1. september for høstsemesteret. Dette skaper best mulig forutsigbarhet både for universitetet og for studentene. I de tilfellene hvor helligdagene faller før fristen, vil vi legge opp til en fleksibel ordning slik at studentene kan søke om fri uavhengig av fristen.

Lovforslaget slår fast at arbeidsgiver kan kreve at denne typen fridager innarbeides, men det gis ikke en tilsvarende anledning til å kreve at studenter tar igjen obligatorisk undervisning. Dette framstår som svært uheldig, siden det vil være en faglig vurdering hva som er forsvarlig at studentene har gjennomført for å kunne avlegge eksamen eller få vitnemål. Problemstillingen er særlig aktuell i profesjonsutdanningene (helse- og lærerutdanninger samt teologistudiet), men også i andre studier. Det bør være adgang til å kreve at også studenter gjennomfører den obligatoriske undervisningen på et annet tidspunkt.

Dersom den obligatoriske undervisningen må gjentas, legger UiO til grunn at dette skjer ved neste mulige anledning, altså at studenten ikke kan kreve å få arrangert undervisningen særskilt for seg. Dette innebærer at studenter som gjør bruk av retten til fri fra obligatorisk undervisning kan bli forsinket i studieløpet sitt, noe de bør ta stilling til før de velger å benytte retten til fri.

Dokumentasjon og registrering

UiO krever i dag dokumentasjon for å registrere gyldig fravær fra obligatorisk undervisning, for eksempel i form av legeattest. Også i forbindelse med fri ved religiøse høytidsdager vil det oppstå spørsmål om dokumentasjon. Må studentene for eksempel vise at de tilhører et bestemt tros- og livssynssamfunn for å ha rett til denne typen fridager, eller må de på andre måter godtgjøre at de har en bestemt tro? UiO oppfordrer departementet til å vurdere om institusjonene kan kreve dokumentasjon i denne typen saker, ev. hvordan dette bør dokumenteres.

Institusjonene vil måtte registrere om en student har benyttet seg av sin rett til inntil to dager fri. Opplysninger som viser studentenes religiøse tilhørighet er sensitive personopplysninger (i ny personvernforordning omtalt som «særlige kategorier av personopplysninger», jf. artikkel 9), og

UiO antar at samtykke fra studentene er riktig behandlingsgrunnlag, jf. også Kunnskapsdepartementets høring om endringer i universitets- og høyskoleloven 26. september 2017.

Behov for en nasjonal helligdagskalender

Ved behandlingen av søknader om fri ved andre religiøse høytidsdager, må institusjonene ha tilgang til en oppdatert nasjonal helligdagskalender. På grunn av bevegelige helligdager bør denne oppdateres hvert år, slik at det ikke er tvil om at en eventuell søknad er berettiget.

I dag tilbyr Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn en helligdagskalender, men denne er krevende å sette seg inn i. Den angir for eksempel ikke hvilke religiøse høytidsdager som tilsier at man vanligvis ikke er på jobb eller skole. UiO ser derfor behov for en kalender som er oversiktlig og lett å bruke for både ansatte og studenter.

Med hilsen

Svein Stølen
rektor

Arne Benjaminsen
universitetsdirektør

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UiO og er derfor ikke signert.

Saksbehandler:
Jonny Roar Sundnes
+4722857198, j.r.sundnes@admin.uio.no